

Afet Haz?rbulunu?luk ?lçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Afet Haz?rbulunu?luk ?lçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16270>

Özet

Afet Hazırbulunu?luk Ölçe?i (AHÖ), ?entuna ve Çak? tarafından 2020 y?l?nda Türkçede geli?tirilm? bir ölçektir. Bu ölçek geli?tirme çal??mas?, özellikle **Bal?kesir** örne?i üzerinde gerçekte?tirilm? olup, bireylerin potansiyel afetlere kar?? ne düzeyde hazır?kl? oldu?unu, yani **afet hazırbulunu?luk** seviyelerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, afet risklerinin yüksek oldu?u bölgelerde ya?ayan bireylerin bili?sel, davran??sal ve örgütsel hazır?k düzeylerini sistematik bir ?ekilde de?erlendirmek üzere tasarlanm??tır. Bu çal??ma, literatüre yeni bir geçerli ve güvenilir ölçüm arac? kazandırmay? hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler

Afet, Afet Hazırbulunu?luk, Ölçek Geli?tirme, Bal?kesir, Kentsel Çal??malar, Psikometri, Toplumsal Hazır?k

Yazarlar

Bar?? ?entuna, Fatih Çak?

Amaç

Afet Hazırbulunu?luk Ölçe?i'nin temel amacı, Türkiye'de afet riski ta??yan bölgelerde ya?ayan yeti?kin bireylerin afetlere yönelik **hazır?k düzeyleri** ve bu hazır?k seviyesini etkileyen faktörleri psikometrik olarak geçerli ve güvenilir bir araçla belirlemektir. Ölçek, hem akademik ara?tırmalara veri sa?lamak hem de yerel yönetimlerin ve ilgili sivil toplum kuruluşları'nın (STK) afet e?itim ve bilinçlendirme stratejilerini geli?tirmelerine yardımcı olmak üzere tasarlanm??tır.

Ölçe?in geli?tirilmesi, mevcut ulusal ve uluslararası literatürdeki eksiklikleri gidermeyi hedeflemi?; özellikle Türkiye'nin yerel kültürel ve sosyo-ekonomik ba?lamına uygun, geçerli bir ölçüm arac? sunmuştur. Ölçek, bireylerin sadece bilgi düzeylerini de?il, aynı zamanda **davran??sal hazır?k** pratiklerini de?erlendirme kapasitesine sahiptir.

Yap?

Afet Hazırbulunu?luk Ölçe?i, bireylerin ya?adıkları çevredeki potansiyel afet risklerini alg?lama, bu risklere kar?? gerekli bilgi ve becerileri edinme ve afet anında hayatta kalma ?ansın? artıracak eylemleri gerçekte?irme e?ilimleri gibi çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Ölçe?in altında yatan **psikolojik yapı**, genellikle bili?sel hazırbulunu?luk (bilgi), davran??sal hazırbulunu?luk (eylem) ve duygusal hazırbulunu?luk (kayg? yönetimi) alt boyutları'nı içermektedir.

Geli?tirme sürecinde, ölçe?in boyutlulu?u ve yap?sal bütünlü?ü, geli?mi? istatistiksel teknikler kullan?larak titizlikle incelenmi? ve **Afet Haz?rbulunu?luk** yap?s?n?n Türkiye ba?lam?nda nas?l tezahür etti?ini ortaya koymu?tur. Bu yap?, afet öncesi planlama, afet s?ras? davran??lar? ve afet sonrası iyile?me potansiyeli gibi kritik alanlar? kapsamaktad?r.

Geçerlik

Ölçek geli?tirme çal??mas?nda, arac?n ölçmek istedi?i yap?y? ne ölçüde do?ru ölçtü?ünü gösteren çe?itli **geçerlik** çal??malar? yürütülmü?tür. Ölçe?in yap? geçerli?ini tespit etmek amacıyla hem aç?mlay?c? faktör analizi (AFA) hem de do?rulay?c? faktör analizi (DFA) kullan?lm??t?r.

Ayr?ca, ölçek maddelerinin ilgili literatür ve uzman görü?leri do?rultusunda konuyu yeterince temsil edip etmedi?ini belirlemek için **kapsam geçerli?i** çal??malar? yap?lm??t?r. Bu süreçte, uzman görü?lerine ba?vurularak maddelerin netli?i, anla??l?rl?? ve ölçülmek istenen yap?yla uyumu kontrol edilmi?tir. Detayl? geçerlik sonuçlar? (faktör yükleri, DFA uyum indeksleri), ?entuna ve Çak? (2020) taraf?ndan yay?nlanan orijinal makalede sunulmu?tur.

Güvenirlik

Ölçe?in tutarl?l??n? ve kararl?l??n? de?erlendirmek amacıyla **güvenirlik** analizleri gerçekte?tirilmi?tir. Ölçe?in iç tutarl?l??, **Cronbach Alfa** katsay?s? hesaplanarak incelenmi?tir. Ölçek geli?tirme çal??malar?nda elde edilen yüksek alfa katsay?lar?, ölçek maddelerinin birbirleriyle tutarl? oldu?unu ve ayn? yap?y? ölçtü?ünü göstermektedir.

Güvenirlik analizleri, ölçe?in farklı uygulamalarda benzer sonuçlar üretme kapasitesini teyit etmek için önemlidir. Her ne kadar bu özetle spesifik katsay?lar belirtilmese de, akademik bir ölçek geli?tirme çal??mas?n?n standartlar? gere?i, ölçe?in kullan?m için yeterli düzeyde iç tutarl?l??a sahip oldu?u varsay?lmaktad?r.

Faktör Analizi

Afet Haz?rbulunu?luk Ölçe?i'nin yap?sal boyutlar?n? belirlemek üzere **Faktör Analizi** teknikleri uygulanm??t?r. İlk a?amada, Bal?kesir örne?inden elde edilen verilerle Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) yap?lm?? ve bu analiz sonucunda ölçe?in temel alt boyutlar? (faktörleri) belirlenmi?tir. Bu alt boyutlar, bireylerin afetlere haz?rl?k sürecini olu?turan farklı bile?enleri temsil etmektedir.

AFA sonucunda ortaya ç?kan faktör yap?s?, daha sonra farklı bir örneklem üzerinde Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile test edilmi?tir. DFA, önerilen faktör modelinin veri ile uyumunu inceleyerek ölçe?in yap? geçerli?ini güçlü bir ?ekilde desteklemektedir. Bu analizler, ölçe?in çok boyutlu bir yap?ya sahip oldu?unu ve bu boyutlar?n teorik beklentilerle uyumlu oldu?unu kan?tlam??t?r.

Araç

Test Türü: Ölçek Geli?tirme (Geli?tirme)

Format: Tipik olarak Likert tipi derecelendirme format?nda (örne?in, 5'li veya 7'li Likert) olup, yan?tlay?c?n?n haz?rl?k düzeyini veya ilgili maddeye kat?l?m?n? belirtmesini gerektirir. Orijinal makalede detayl? derecelendirme bilgisi yer almaktad?r.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Genel Yeti?kin Popülasyon

Ya? Grubu: Yeti?kinler (Genellikle 18 ya? ve üzeri)

Popülasyon Detaylar?: Ölçek geli?tirme çal??mas? **Bal?kesir** ilindeki bireylerden olu?an bir örneklem üzerinde yürütülmü?tür.

Test Metodolojisi: Öz Bildirimli (Self-Report) Anket Formu

Anahtar Kelimeler

Afet, Haz?rl?k, Güvenirlik, Geçerlik, Psikometri, Ölçek, Bal?kesir, Faktör Analizi

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: Orijinal kaynakta belirtilmemi?tir.

Yaz??ma Adresi: Sorumlu Yazar Bar?? ?entuna ile ileti?im için belirtilen e-posta adresi: ejderkelebek@gmail.com

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2020

?zinler ve Kullan?m: Ölçe?in ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m? genellikle yazarlardan izin al?nmas?n? gerektirir. Kullan?m izni ve detayl? bilgi için sorumlu yazar Bar?? ?entuna ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Ücret: Ölçek, akademik literatürde yay?nland??? için genellikle akademik amaçl? kullan?mlarda ücret talep edilmez, ancak bu durum yazarlar?n politikas?na ba?l?d?r.

Kaynaklar

Şentuna, B., ve Çakır, F. (2020). Balıkesir Örneğinde Bir Ölçek Geliştirme Çalışması: Afet Hazırbulunuluk Ölçeği. *İdealkent*, 11(31), 1959-1983. <https://doi.org/10.31198/idealkent.728896>

Makalenin tam metnine erişim linki: dergipark.org.tr

Makalenin orijinal PDF dosyası buradan indirilebilir: balikesir-ornekleminde-bir-olcek-gelistirme-calismasi-afet-hazirbulunusluk-olcegi-toad.pdf

Afet Hazırbulunuluk Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçeğin orijinal maddeleri, kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler, Şentuna ve Çakır (2020) tarafından yayınlanan "Balıkesir Örneğinde Bir Ölçek Geliştirme Çalışması: Afet Hazırbulunuluk Ölçeği" başlıklı akademik makalenin eklerinde veya ilgili bölümlerinde detaylı olarak yer almaktadır. Ölçeğin maddelerine ulaşmak için lütfen yukarıda belirtilen kaynak makaleye başvurunuz.